

4.1 กลุ่มนักเรียนที่เป็นผู้ค้ายาเสพติด เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการค้ายาเสพติดที่อยู่ภายนอกโรงเรียน หรือเป็นผู้ค้ารายย่อย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มนี้ถือว่าเป็นผู้ทำผิดกฎหมายบ้านเมือง การดำเนินการของโรงเรียนคือ ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจปราบปรามยาเสพติด เพื่อป้องกันการขยายตัวของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียน

4.2 กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติดและขายยาเสพติด พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มนี้ คือ จะขายยาเสพติดให้กับเพื่อนเพราะต้องการเงินเพื่อซื้อยาเสพติดมาเสพ ตามกฎหมายไม่ได้ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยสันดาน การดำเนินการของโรงเรียนคือการดักเตือนและภาคทัณฑ์ให้ยุติการกระทำความผิดและส่งนักเรียนผู้นั้นเข้ารับการบำบัดรักษา ถ้านักเรียนยังไม่ยุติพฤติกรรมดังกล่าว โรงเรียนควรประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

4.3 กลุ่มนักเรียนที่ซื้อยาเสพติดมาจากภายนอกแล้วแบ่งขายให้เพื่อน นักเรียนกลุ่มนี้ควรดำเนินการเช่นเดียวกับนักเรียนในกลุ่ม 4.2

นอกจากนี้ การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันและปราบปรามในโรงเรียน โดยการตรวจค้นการนำยาเสพติดเข้ามาในโรงเรียนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป การกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติ คือ การดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาข้อมูลของปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน โดยการสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย มาตรการ แผนงาน โครงการ และแนวทางปฏิบัติของโรงเรียน ตลอดจนการวางแผนการดำเนินงานและการทำความเข้าใจกับบุคลากรในโรงเรียนให้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน

2. ด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบของโรงเรียน

ปวีณา ศรีบูรณ์ (2538, หน้า 17-18) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ดังนี้

1. การจัดตั้งทีมงานป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน อาจจะประกอบด้วยครู-อาจารย์หลายฝ่าย เช่น ฝ่ายแนะแนว ฝ่ายปกครอง ฝ่ายกิจกรรม เป็นต้น และมีผู้ช่วยผู้บริหารหรือบุคคลอื่นที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมเป็นหัวหน้าทีมงาน

2. การจัดตั้งทีมงานนักเรียนสำหรับช่วยครู-อาจารย์ อาจเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานป้องกันปัญหายาเสพติดในลักษณะกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

ปัทมา พิศุทธ (2539, หน้า 15) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ซึ่งประยุกต์แนวความคิดการป้องกันปัญหายาเสพติดตามหลักจิตวิทยาสังคม ผสมผสานกับแนวทางพัฒนานุคลิกภาพเด็กและเยาวชน ได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน สามารถสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาบุคลากร เป็นการสร้างบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ เช่น เป็นวิทยากรและผู้ประสานงานในพื้นที่ระดับต่าง ๆ บุคลากรที่สร้างขึ้นถือว่าเป็นสื่อในการให้ข้อมูลและข่าวสารการศึกษา เนื่องจากมีความเชื่อว่าสื่อทางบุคลากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มเป้าหมายได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ คือ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเทศบาลเมือง พัฒนาชุมชนจังหวัด สถานีตำรวจภูธรจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และศูนย์เวชศึกษาป้องกันของสถาบันราชภัฏ ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ และประสานการจัดกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายที่รับผิดชอบ

สวาท ภูคำแสน (2539, หน้า 1-5) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในการป้องกันปัญหาเสพติด โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน จะต้องยึดหลักการและการปฏิบัติงานตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และกรมสามัญศึกษา โดยให้กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดอย่างจริงจัง ควรดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับยาเสพติดต่าง ๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งประเภทและชนิดของยาเสพติด ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับโทษพิษภัย อาการที่เกิด วิถีเสพติด แหล่งจำหน่ายยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อสามารถแนะนำนักเรียน ครู-อาจารย์ และบุคลากรทุกคนได้อย่างถูกต้อง

1.2 ไม่ปล่อยหรือเปิดโอกาสให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในสถานศึกษาจากยาเสพติด

1.3 ผู้บริหารต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี โดยการไม่เสพยาเสพติด

1.4 ผู้บริหารต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัวตนเองให้เป็นสุข ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเสพติดกับบุตรหลานหรือญาติในครอบครัวตนเอง

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นข้าราชการครูในระดับใดก็ตาม จะต้องตระหนักเสมอว่าเราคือครูคนหนึ่งที่ต้องดูแลอบรมนักเรียนทุกคนด้วยความเอาใจใส่ สามารถประสานงานกับทุกคนทุกฝ่าย คือ ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย ครูประจำชั้น ครู-อาจารย์ ผู้ปกครอง ตำรวจ และชุมชน เพื่อร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหานี้

1.6 การคัดเลือกครู-อาจารย์เพื่อทำหน้าที่ครูประจำชั้นและอาจารย์ที่ปรึกษา จะต้องมีความเหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และต้องดำเนินการอย่างสุจริตรอบครอบ

1.7 สนับสนุนการทำงานของครู-อาจารย์และบุคลากรทุกคน ในการป้องกันปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด

1.8 สร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

2. ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ต้องรับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันปัญหาสารเสพติดร่วมกัน จะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยฝ่ายปกครองหรือผู้บริหารไม่ได้ ต้องถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ดังนี้

2.1 ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง โดยหน้าที่และงานที่รับผิดชอบของฝ่ายปกครองนักเรียนมีไว้เพื่อให้ นักเรียนมีผู้ปกครองคอยดูแลแทนบิดามารดาในขณะที่อยู่ในโรงเรียน ภายใต้ระเบียบวินัยที่ได้กำหนดไว้อย่างมีความสุข นักเรียนจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ แก่ไขพหุติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนการส่งเสริมนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ดีแล้วให้มีการพัฒนาขึ้น ดังนั้นงานด้านการป้องกัน ยาเสพติดในโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายปกครองจะต้องรับผิดชอบโดยตรงด้วยความเอาใจใส่อย่างเข้มงวด มีการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบทุกระยะ จะต้องประสานกับทุกคน คือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายอื่น ๆ ครูประจำชั้น ครู-อาจารย์ ผู้ปกครอง ดำรวจ และชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ จะต้องวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกรายวิชา กำกับและติดตามให้ครูผู้สอนปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และจะต้องมีบทบาทเช่นเดียวกับผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

2.3 ผู้ช่วยฝ่ายบริการ ต้องวางแผนและดำเนินการในด้านการให้บริการนักเรียนให้ได้รับความสะดวกทุกด้าน เช่น อาหาร น้ำดื่ม ห้องน้ำห้องส้วม เป็นต้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมตามความเหมาะสม กำกับดูแลและป้องกันการใช้สถานที่ที่เป็นแหล่งเสพยาเสพติด ห้องน้ำห้องส้วม ต้องจัดให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ จัดเวรรักษาการณ์คอยดูแลอย่างสม่ำเสมอ และต้องมีบทบาทเช่นเดียวกับผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

2.4 ผู้ช่วยฝ่ายธุรการ ต้องวางแผนการให้บริการในหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้ได้รับความสะดวก และจัดกิจกรรมเสริมอย่างเหมาะสม และจะต้องมีบทบาทเช่นเดียวกับผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

3. ครูประจำชั้น คือนักคนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จะต้องมีความรับผิดชอบและเสียสละเป็นอย่างมาก และต้องมีบทบาทดังนี้

3.1 มีความเอื้ออาทรต่อนักเรียนทุกคน รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน เข้าใจปัญหาครอบครัวและปัญหาส่วนตัวของนักเรียนทุกคน สามารถให้คำปรึกษาแนะนำได้ทุกเมื่อ

3.2 เชี่ยมบ้านของนักเรียนทุกคน รู้จักสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน หาโอกาสในการเข้ากลุ่มนักเรียน ร่วมรับประทานอาหาร ชักถามหาข้อมูลปัญหาความต้องของนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.3 ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน ถือว่าเป็นลูกหลาน เป็นพี่น้อง เป็นพ่อแม่ที่เหมาะสมตามวัย

3.4 จำชื่อของนักเรียนในห้องได้ทุกคน เรียกชื่อได้ถูกต้อง รู้ข้อมูลพื้นฐาน รู้จักบ้านของนักเรียนทุกคน

3.5 ไม่พูดถึงปมด้อยของนักเรียน หากจุดดีและยกย่องชมเชยเมื่อมีโอกาส เสริมสร้างขวัญและกำลังใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.6 สอนและฝึกให้นักเรียนเป็นคนเข้มแข็ง เป็นตัวของตัวเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้

3.7 ต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทั้งทางด้านส่วนตัว ครอบครัวยการทำงาน มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่เสพยาเสพติด รับผิดชอบดูแลครอบครัวตนเองให้มีความสุข และป้องกันการเกิดปัญหาด้านยาเสพติดของบุตรหลานในครอบครัวตนเองด้วย

4. ครูผู้สอน เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญต่อนักเรียนในคาบการสอน ต้องคอยดูแล แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหา และควรมียุทธศาสตร์อื่น ๆ เช่นเดียวกับครูประจำชั้น

5. นักเรียน โรงเรียนจะต้องดำเนินการให้นักเรียนทุกคนได้ตระหนักถึงผลร้ายและโทษพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนการเป็นหูเป็นตา แนะนำชักชวนเพื่อนที่มีพฤติกรรมยาเสพติดหรือออกนอกกลุ่มนอกทางในลักษณะ “เพื่อนเตือนเพื่อน” “คู่สัญญา” เป็นต้น และควรให้นักเรียนช่วยทำหน้าที่รายงานข้อมูลแก่ครูประจำชั้นด้วย

6. นักการ เป็นบุคคลที่มีส่วนช่วยในการสอดส่องดูแล และป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน เพราะหน้าที่ประจำคือการดูแลบริเวณทั่ว ๆ ไปและอาคารต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม เมื่อพบเห็นนักเรียนใช้ยาเสพติดควรรายงานให้ครู-อาจารย์ทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2541, หน้า 47) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทีมงานว่าเป็นการบริหารงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ กล่าวคือ การพัฒนาทีมงานเป็นการพัฒนาบุคลากรในการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และให้ครู-อาจารย์ที่มีส่วนร่วมในการทำงานได้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนินงาน สถานศึกษาจึงต้องพัฒนาบุคลากรเพื่อป้องกันยาเสพติดโดยการจัดการฝึกอบรม สัมมนา ในสถานศึกษานั้น ๆ หรือส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ต้นสังกัดจัดขึ้น หลักสูตรการอบรมที่จัดขึ้นได้แก่ อบรมหลักสูตรแนะแนว หลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติด หลักสูตรกิจกรรมกลุ่มเพื่อนใน

สถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์และวิธีการเพื่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป บุคลากรผู้รับผิดชอบของโรงเรียน คือ การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์กร ทีมทำงานด้านการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน บทบาทและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันสารเสพติด ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะความรู้ความสามารถในการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด

ประเสริฐ ดันสกุล (2522, หน้า 58) ได้กล่าวถึงหลักในการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดโดยทั่วไปสำหรับสถานศึกษา ในด้านการให้ข้อมูลความรู้เรื่องยาเสพติด และการปรับปรุงการเรียนการสอน ดังนี้

1. การให้ข้อมูลความรู้เรื่องยาเสพติด โทษพิษภัยยาเสพติด และการป้องกันตนเองจากภัยยาเสพติด สถานศึกษาสามารถกระทำได้โดยอาศัยกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนปกติ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การอบรม เป็นต้น

2. การปรับปรุงการเรียนการสอน สถานศึกษาควรส่งเสริมครู-อาจารย์ให้สนใจนักเรียนมากขึ้นในขณะที่สอน โดยมุ่งเน้นเรื่องการสอนนักเรียนมากกว่าการสอนวิชา หรือการสอนหนังสือ หรือสอนคนให้เป็นคนมากกว่าสอนวิชาให้กับคน ตลอดจนการปรับปรุงที่ตัวครูผู้สอน โดยพิจารณาการสอนของครูเองว่าจะเป็นสาเหตุทำให้เบื่อหน่ายต่อการเรียนของนักเรียนหรือไม่ เพราะการสอนของครูอาจเป็นสาเหตุหลักคั่นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกมาได้ การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความสนุกเพลิดเพลิน เรียนอย่างมีชีวิตชีวา ปราศจากความเครียดและความขึงขังในอารมณ์ ช่วยให้สุขภาพจิตดี สามารถประพฤติตนเยี่ยงเด็กปกติทั่วไป

วรรณิภา บุญขมานพ (2523, หน้า 31) กล่าวถึงวิธีการสอนเรื่องยาเสพติด ไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่น่าสนใจนอกเหนือจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แล้ว ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การให้ผู้เรียนได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและจัดอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดที่มีความสัมพันธ์กับผู้เรียน

2. การฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับยาเสพติด ควรเลือกเรื่องที่น่าสนใจและเหมาะสมทั้งในด้านวัตถุประสงค์และเนื้อหา ตลอดจนความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ด้วย

3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มีประโยชน์ ถ้าหากาก็ไม่ต้องขนขวายหามาใช้ เพราะเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูเป็นสิ่งที่สำคัญกว่า

4. การสอนเรื่องยาเสพติดควรกระทำด้วยความระมัดระวังเพื่อมิให้กลายเป็นคาบสองคม เช่น การนำยาเสพติดของจริงมาให้แก่นักเรียนดู การสาธิตเกี่ยวกับวิธีการเสพ เป็นต้น

5. การสอนโดยวิธีทำให้กลัว ควรใช้อย่างสมเหตุสมผล

การให้การศึกษาเรื่องยาเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2531, หน้า 74) เป็นการให้ความรู้ในแง่ลบที่เกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเองขณะที่เผชิญกับปัญหายาเสพติด ตลอดจนการเสริมสร้างวินัย พัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และการปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด การสอนเรื่องยาเสพติดในชั้นเรียนจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโทษพิษภัยยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด สาเหตุของการติดยา การป้องกัน สถานที่บำบัดรักษา ลักษณะความประพฤติดของผู้ที่ติดยาเสพติด และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในการป้องกันยาเสพติด เป็นต้น การให้ความรู้ในชั้นเรียนควรสอดแทรกความรู้ในการป้องกันยาเสพติดในรายวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมศึกษา พระพุทธศาสนา พลศึกษา ดนตรี วิทยาศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ การให้ความรู้ควรกระทำด้วยความระมัดระวัง และให้มีความกลมกลืนในองค์ประกอบที่เป็นส่วนหนึ่งของวิชานั้น ๆ และไม่เพียงแต่การเพิ่มเนื้อหาเข้าไปเท่านั้น ควรนำความรู้เรื่องยาเสพติดบรรจุไว้ในหลักสูตรวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งแนวทางนี้มีผลดี คือ เนื้อหาวิชาเรื่องยาเสพติดที่บรรจุลงไปนั้นสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กได้ดีกว่า โดยอาศัยกระบวนการเรียนการสอนที่ต่อเนื่องกันในหลาย ๆ ระดับชั้นเรียน

ปิณณา พิศุทธ (2539, หน้า 13-18) เสนอแนวทางในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน โดยประยุกต์แนวความคิดการป้องกันปัญหายาเสพติดตามหลักจิตวิทยาสังคม ผสมผสานกับแนวทางพัฒนาบุคลิกภาพเด็กและเยาวชน กล่าวถึงการให้การศึกษาและการผลิตสื่อ เพื่อดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ดังนี้

1. การให้การศึกษา เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เอื้ออำนวยให้เกิดทักษะการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยจากปัญหายาเสพติด การให้ศึกษามุ่งเน้นการอบรมนิสัยและพัฒนาจิตใจที่คำนึงถึงองค์ประกอบของการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด คือ การส่งเสริมการนับถือตนเองอย่างมีคุณค่า มีประโยชน์และมีความสามารถ การส่งเสริมบุคคลที่ประสบความสำเร็จให้ได้รับการยกย่องและได้รับความรักความอบอุ่น จัดบริการให้คำปรึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ปัญห การส่งเสริมบุคคลให้มีความสำนึกในคุณค่ามนุษย์ โดยการสร้างเป้าหมายให้เกิดพลังผลักดันตนเองไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การส่งเสริมการเคารพตนเองและผู้อื่น โดยการฝึกฝนให้เกิดทักษะการคิด การอ่าน การใช้เหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การประกอบอาชีพ การติดต่อกับบุคคล การทำงานเป็นหมู่คณะ และการช่วยเหลือผู้อื่น ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพ โดยจัดกิจกรรมทางเลือกต่าง ๆ แก่บุคคลเพื่อเป็นช่องทางในการดำรงชีวิตตามความสนใจและความถนัดส่วนบุคคล

2. การผลิตสื่อ เป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้การปฏิบัติงานและการเผยแพร่สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สื่อช่วยสร้างความสนใจ จดจำง่ายและประหยัดเวลา ปัจจุบันมีการผลิตสื่อด้านการป้องกันยาเสพติดสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อชุดเผยแพร่ที่มีเนื้อหาหลักสูตร คู่มือการใช้ และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้ในการป้องกันยาเสพติด เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2541, หน้า 48) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนเรื่องยาเสพติดไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา ควรพัฒนาชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด เพื่อให้ครู-อาจารย์สามารถนำไปใช้โดยการสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และปฏิเสธเพื่อนหรือบุคคลผู้ชักชวนให้นักเรียนไปใช้ยาเสพติด ซึ่งทักษะชีวิตจะช่วยให้ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่จำเป็นต้องใช้ยาเสพติด

ออสแมน (Osman, 1976, pp. 42-43) กล่าวถึงการสอนเรื่องยาเสพติดไว้ 3 ประการ คือ

1. นักเรียนส่วนใหญ่อาจมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดดีกว่าครู
2. นักเรียนและครูต่างมีค่านิยมที่แตกต่างกัน
3. การสอนให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันนั้น สำคัญกว่าการให้ความรู้ทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับยาเสพติด

กล่าวโดยสรุป การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันปัญหาสารเสพติด คือ การดำเนินงานป้องกันสารเสพติด ของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เรื่องการป้องกันสารเสพติด ได้แก่ การกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน ทั้งในด้านเนื้อหาเรื่องสารเสพติดที่เป็นรายวิชาเฉพาะ และการสอดแทรกเรื่องการป้องกันสารเสพติดในรายวิชาอื่น ๆ ทุกสาขาวิชา

4. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาสารเสพติด

ประเสริฐ ดันสกุล (2522, หน้า 59) กล่าวถึงหลักการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษา ที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ดังนี้

1. งานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนกระทำกิจกรรมมากขึ้นอย่างกว้างขวาง และสามารถค้นพบความสนใจและความถนัดของตนเอง ซึ่งโดยปกติสถานศึกษาได้พยายามส่งเสริมกิจกรรมหลักอยู่แล้ว เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬา โดยจัดให้มีสถานที่สำหรับเล่นกีฬาหลายประเภท การจัดชุมนุมและชมรมต่าง ๆ เช่น ชุมนุมนักแสดง ชุมนุมนดนตรี ชมรมถ่ายภาพ เป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถ การตัดสินใจ การทำงาน การปรับบุคลิกภาพ และยังเป็น การส่งเสริมให้นักเรียนหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด ได้แก่ กิจกรรมการส่งเสริมความสนใจ กิจกรรม การแสดงออก การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่มั่วสุมเที่ยวเตร่ เมื่อนักเรียนค้นพบกิจกรรม ที่ตนเองสนใจ จะทำให้เกิดความเพลิดเพลินและรู้จักใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

แนนซี เรแกน กล่าวปราศรัยที่กรุงวอชิงตัน ประเทศเยอรมันตะวันตก วันที่ 10 พฤษภาคม 2528 (สภาสังคมสงเคราะห์, 2528, หน้า 4 อ้างอิงจาก Regan, n.d.) กล่าวถึงเยาวชนติดยาเสพติด เป็นเยาวชนที่มีอายุน้อยลงทุกที กำลังตกอยู่ในอันตรายและน่าเป็นห่วง จึงจำเป็นต้องหามาตรการ เพื่อแก้ปัญหาคติดยาเสพติดของเยาวชน แนวทางป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสามารถ กระทำได้ดังนี้

1. การบริการสารสนเทศ หมายถึง การให้บริการด้านข่าวสาร ข้อมูล และความรู้ที่เป็น ประโยชน์ในการป้องกันยาเสพติด เป็นการดึงดูดให้มาสนใจกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดป้ายนิเทศ การติดป้ายประกาศ ป้ายคำขวัญประเภทชวนคิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนักศึกษาได้ใช้ความคิดและ มีส่วนร่วม เกิดความภาคภูมิใจในการแสดงออก

2. การจัดนิทรรศการ หมายถึง การจัดกิจกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดป้ายนิทรรศการ ป้ายประกาศ คติเตือนใจในการส่งเสริมจิตใจทางบวก การให้เห็นโทษพิษภัยของยาเสพติดจากการ ฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง และการอภิปรายหรือการบรรยายของวิทยากร

3. การใช้เอกสาร หมายถึง การเผยแพร่เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน ยาเสพติด เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ รูปภาพต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษพิษภัยยาเสพติด

ปัจฉิมา พิศนสาร (2539, หน้า 14) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียน เกี่ยวกับเรื่องการให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และการจัดกิจกรรมทางเลือก ดังนี้

1. การให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เป็นการให้นักเรียน ประชาชน และผู้ปกครองตระหนัก และตื่นตัวกับปัญหายาเสพติด ตลอดจนมุ่งส่งเสริมเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้อง โดยอาศัยเทคนิควิธี และสื่อชนิดต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานเผยแพร่ โดยผ่านทางสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ซึ่งเนื้อหา เทคนิค และสื่อในด้านการป้องกันยาเสพติดในปัจจุบันควรได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบ มากขึ้น เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการ ได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดวิทยากรอภิปราย บรรยาย และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการ ป้องกันปัญหายาเสพติดแก่นักเรียน การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การเผยแพร่ข่าวสารโดยผ่าน

สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โรงภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ สื่อพื้นบ้าน เช่น หนังสือนิทาน เพลง แผ่นพับ หรือเพลงพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น

2. การจัดกิจกรรมทางเลือก เป็นการสร้างสภาพแวดล้อม ที่ช่วยให้บุคคลพ้นจากปัญหา ยาเสพติด ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของบุคคล และตอบสนองความต้องการ พื้นฐานของบุคคลในการเบี่ยงเบนความสนใจของผู้ที่มีปัญหาด้านจิตใจไม่ให้หันไปพึ่งยาเสพติด กิจกรรมทางเลือกสามารถจัดได้หลายด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น กิจกรรมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา นันทนาการ ดนตรี ด้านการส่งเสริมจริยธรรม เช่น อบรมศีลธรรม กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมส่งเสริมประเพณี ด้านสังคม เช่น การจัดตั้งชมรมและสมาคม การจัดค่ายเยาวชน การสงเคราะห์ผู้อื่น การบริการให้คำแนะนำปรึกษา ด้านอาชีพ เช่น การฝึกอาชีพ การหารายได้

กิจกรรมป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2540, หน้า 9-15) ได้กล่าวถึงแนวทางในจัดกิจกรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติมี 4 กิจกรรม สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. กิจกรรมเผยแพร่ความรู้ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ครู-อาจารย์ และนักเรียนทุกคนได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนการป้องกันตนเองให้พ้นจากพิษภัยยาเสพติด ได้แก่ การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการครูอาจารย์ และบุคลากรในโรงเรียน กิจกรรมสารสัมพันธ์เรื่องยาเสพติด ทำป้ายความรู้ กิจกรรมเสริมความรู้ การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด กิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติด เป็นต้น

2. กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้ตระหนักถึงโทษพิษภัยของยาเสพติด และมีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ซึ่งได้แก่ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน กิจกรรมการแสดงเพื่อการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

3. กิจกรรมเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต มีทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด มีภูมิคุ้มกันให้ห่างไกลจากยาเสพติด และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมอบรมเสริมทักษะเพื่อการป้องกันยาเสพติด กิจกรรมคลินิกสุขภาพวัยรุ่น กิจกรรมหันหลังให้ยาเสพติด กิจกรรมลูกโซ่คุณธรรมต่อต้านยาเสพติด

4. กิจกรรมนันทนาการ กีฬา และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นคงทางอารมณ์ในตนเอง รู้จักการออกกำลังกายเพื่อพัฒนาสุขภาพของตนเอง ตลอดจนให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมรักความสะอาดในโรงเรียน กิจกรรมการบำเพ็ญ

ประโยชน์ การจัดตั้งศูนย์กีฬาของโรงเรียน กิจกรรมดนตรีเพื่อชีวิตต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมกีฬา เพื่อต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2542, หน้า 48) กล่าวถึงการ จัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ไว้ว่า ควรมีการศึกษาถึงสภาพ ปัญหาการใช้ยาเสพติดในสถานศึกษา และมีการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์เชิงรุกในการ ดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อน เพื่อให้นักเรียนสามารถให้ความช่วยเหลือและชักเตือนเพื่อน ให้พ้น จากปัญหายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด เป็นการดำเนินงานป้องกัน สารเสพติด ของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง เรื่องสารเสพติดนอกชั้นเรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาการด้านต่าง ๆ กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมแนะแนวให้คำปรึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่สร้างเสริมความตระหนักต่อปัญหายาเสพติด

5. ด้านการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเสริฐ ดันสกุล (2522, หน้า 58) กล่าวถึงหลักการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยทั่วไปสำหรับสถานศึกษา เรื่องการกำจัดโอกาสการใช้ยาเสพติดไว้ว่า เป็นวิธีการเพื่อ หาทางป้องกันไม่ให้นักเรียนมีโอกาสมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ในลักษณะการนำยาเสพติดมาเผยแพร่ โดยการสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำกิจกรรมเวลา กลางคืนหรือกิจกรรมที่เข้าหมู่พวก ไม่ควรให้นักเรียนมีโอกาสอยู่ในที่ลับหูลับตาตามลำพังนาน ๆ เกินควร และรวมถึงการที่ครู-อาจารย์แบ่งกันทำความรู้จักกับนักเรียนทุก ๆ คนในสถานศึกษาด้วย

อรเพ็ญ นาควัชร (2529, หน้า 175) กล่าวถึงหลักการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยทั่วไปมีการดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ

1. การลดจำนวนผู้ที่ติดยาเสพติดให้น้อยลง เป็นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ที่ติดยาเสพติด เมื่อได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วไม่ให้กลับไปใช้ยา เสพยา หรือติดยาเสพติดอีก และรวมถึงการ ไม่นำไปแพร่ระบาดในกลุ่มผู้ที่ไม่เสพติดด้วย
2. การเพิ่มจำนวนผู้ที่ได้รับภูมิคุ้มกันยาเสพติด เป็นการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดทั้งที่อยู่ในกลุ่มผู้ที่ไม่เสพติด และกลุ่มผู้ที่เคยเสพยาเสพติดมาก่อน โดยไม่ให้กลับไปติดยาเสพติดอีก

ปวีณา ศรีบุญ (2538, หน้า 18-19) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน เกี่ยวกับการประเมินปัญหาและการสร้างกฎระเบียบในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้ดังนี้

1. การประเมินปัญหาสุขภาพเสพติด ในโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียงสถานที่ตั้งของโรงเรียน เพื่อสำรวจและค้นหาสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนการประสานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อทราบสภาพปัญหาสุขภาพเสพติดในท้องถิ่น การพบปะผู้ปกครองนักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและที่ติดยาเสพติด เพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและขอความร่วมมือในการสอดคล้อง ดูแลบุตรหลานของตน

2. การสร้างกฎระเบียบ เพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียน ให้ชัดเจน เช่น การให้ผู้ปกครองนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพเสพติดมารับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น และขอความร่วมมือให้นำนักเรียนที่ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ การย้ายนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพเสพติดไปเรียนในสถานศึกษาแห่งใหม่เพื่อเปลี่ยนสภาพแวดล้อม การปรับเปลี่ยนสถานะเงื่อนไขที่นำไปสู่การใช้และการแพร่กระจายของยาเสพติด ในกรณีที่นักเรียนนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในโรงเรียนให้ย้ายที่เรียนใหม่ การดำเนินการทางกฎหมายจะใช้ก็ต่อเมื่อเกิดปัญหาที่เกินกำลังแก้ไขได้เท่านั้น

3. การจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด ในโรงเรียน เช่น การตรวจปัสสาวะนักเรียนในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเสพติด อาจจะใช้วิธีการตรวจสอบสุภาพทั่วไปเพื่อป้องกันการกระทบต่อจิตใจของนักเรียน และเมื่อผลการตรวจพิสูจน์พบว่ามีการใช้ยาเสพติดควรเก็บเป็นความลับ การนำนักเรียนที่ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้บริการแนะแนวกับนักเรียนที่มีปัญหา การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวของนักเรียน เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหา การให้ความรู้โดยใช้สื่อผ่านช่องทางต่าง ๆ การจัดกิจกรรมทางเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย การนำเอาสถาบันทางศาสนาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อขัดเกลานิสสัยและพฤติกรรมของนักเรียน การจัดกิจกรรมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2542, หน้า 63) กล่าวถึงการแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่เริ่มทดลองใช้ยาเสพติด หรือใช้ยาเสพติดมาระยะหนึ่งแต่ยังไม่ติดยาเสพติด ได้เสนอแนวทางของการแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด โดยการใช้มาตรการแทรกแซง (intervention) อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น คลินิกสุขภาพนักเรียน คลินิกสุขภาพวัยรุ่น มาตรการแทรกแซงนี้ใช้กับนักเรียนที่เริ่มมีปัญหากการใช้ยาเสพติด แต่ยังไม่ติดยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนการใช้ยาเสพติดและพฤติกรรมอื่น ๆ ดำเนินการ ดังนี้

1. หยุดพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติด
2. ให้คำปรึกษาแนะนำนักเรียนและผู้ปกครองเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

3. ป้องปรัมโดยการเข้มงวดในการตรวจค้น เพื่อป้องกันการลักลอบนำยาเสพติดเข้าไปใช้ในโรงเรียนและที่บ้าน

4. สร้างนักเรียนแกนนำกลุ่มเพื่อนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

กล่าวโดยสรุป คือ ด้านการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการเฝ้าระวัง และการแทรกแซงพฤติกรรม การใช้สารเสพติดของนักเรียน การตรวจสุภาพ และการตรวจปัสสาวะนักเรียนเพื่อหาสารเสพติด การป้องปรัมการใช้สารเสพติดของนักเรียน ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานพยาบาล และเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนที่ติดสารเสพติด

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

สังกัด

สถานศึกษาในสังกัดหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย มี 4 สังกัด คือ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สถานศึกษาเหล่านี้มีปัจจัยพื้นฐานของการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและการดำเนินงานของโรงเรียนมีระดับปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลกระทบสืบเนื่องมาจากโครงสร้างและปริมาณงานขององค์กรและสถานภาพขององค์กร

โครงสร้างและปริมาณงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 สังกัด ต่างก็มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนของนักเรียน บุคลากร ห้องเรียน งบประมาณ ทรัพยากร และสภาพบรรยากาศขององค์กร ในขณะที่ทุก ๆ โรงเรียนมีภารกิจของงานที่ต้องดำเนินงานไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบในเวลาเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างและปริมาณงานของโรงเรียนต่าง ๆ นั้นมีความซับซ้อนและมีปริมาณงานมากน้อยต่างกัน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการบริหารงาน และการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยของ จูไรรัตน์ สุดรุ่ง (2539) พบว่า โครงสร้างและปริมาณงานของโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีองค์ประกอบและทรัพยากรมากมาย มีบรรยากาศที่หลากหลาย ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณี สุวดี (2536) พบว่า โครงสร้างและปริมาณงานของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีบุคลากรน้อย เกิดผลึกในด้านการให้ความสำคัญและยึดมั่นต่อกันสูง คลีแลนด์ (Cleland, 1976, pp. 108-111 อ้างถึงใน เฉิดเฉลา แก้วประเคน, 2538, หน้า 42) ผลการวิจัยพบว่า จำนวนบุคลากรที่เหมาะสมทำให้คุณภาพของความคิดและการปฏิบัติงานเกิดผลดี

ก่อให้เกิดความเครียดปานกลาง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ขนาดของโรงเรียน

สถานภาพขององค์กร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงาน และการดำเนินงานของโรงเรียน เพราะโรงเรียนต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากรการบริหาร ระเบียบและวิธีปฏิบัติงาน เป้าหมายของงาน องค์ประกอบเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาของการบริหารงาน และการดำเนินงานของโรงเรียน (เสริมศักดิ์ วิชากรณ, 2534, หน้า 58-60) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพขององค์กร ไว้คือ การมีทรัพยากรที่จำกัด ความคลุมเครือ มีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด การมีข้อยกเว้น และการแข่งขัน เหล่านี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในส่วนบุคคลที่จะต้องเลือกตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทำให้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน มีความคิดแตกต่างกัน และเกิดการกระทำหรือปฏิบัติไม่เหมือนกัน

ปัจจัยทางด้านโครงสร้างและปริมาณงาน และสถานภาพขององค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานและประสิทธิผลของสถานศึกษา การบริหารงานและการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ก็จะเป็นภาพรวมของหน่วยงานต้นสังกัดด้วย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สถานศึกษาที่สังกัดหน่วยงานที่ต่างกัน ย่อมมีการบริหารงานและการดำเนินงานที่แตกต่างกัน และเกิดปัญหาในการบริหารงานและประสิทธิผลของโรงเรียนที่แตกต่างกันด้วย

เขตที่ตั้งโรงเรียน

ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีสถานศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา สถานศึกษาเหล่านี้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่ต่างกัน บางโรงเรียนตั้งอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญ เป็นชนบทที่ต้องได้รับการพัฒนา บางโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมืองที่เจริญแล้วจะได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งจะเห็นได้จากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลที่มีความเจริญ มักจะมีความพร้อมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกับโรงเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่ยังไม่ค่อยมีความเจริญ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานและประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งต้องใช้ความพยายามในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการติดต่อสื่อสาร ทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนต่าง ๆ มีองค์กรท้องถิ่นของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกำกับ ดูแล เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเขตที่ตั้งโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการบริหารงานและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และทำให้เกิดปัญหาที่แตกต่างกันไปด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ โกมล ศิริพันธ์แก้ว (2541) พบว่า

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสถานที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน และผลการวิจัยของ เตือนดา อวยสวัสดิ์ (2541) พบว่า ที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่แตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ต่างกัน จะมีปัญหาการดำเนินงานป้องกันสารเสพติด ของสถานศึกษาที่แตกต่างกันไปด้วย

จังหวัดที่ตั้งโรงเรียน

เป็นตัวแปรหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สืบเนื่องมาจากจังหวัดที่ตั้งโรงเรียน 3 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และจังหวัดตราด รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นพื้นที่โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งได้ดำเนินต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) อย่างต่อเนื่องจนถึงในปัจจุบัน (สำนักงานศึกษาธิการ เขตการศึกษา 12, 2534, หน้า 1) โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ภาคอุตสาหกรรม เศรษฐกิจด้านการค้าและการบริการมีบทบาทและมีความสำคัญมากขึ้น เกิดอาชีพใหม่ที่หลากหลาย มีการย้ายถิ่นของแรงงาน ชุมชนเจริญเติบโตและมีความต้องการด้านสาธารณูปโภคเพิ่มมากขึ้น สภาพสังคมจะเสื่อมลง เกิดปัญหา ยาเสพติดและคดีต่าง ๆ การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนจะเป็นแบบสังคมเมืองที่เน้นด้านวัตถุ จะมีการแข่งขันสูง คุณภาพชีวิตทางด้านวัตถุดีขึ้นแต่คุณภาพด้านจิตใจลดลง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี, 2536, หน้า 154-155) การเปลี่ยนแปลงเนื่องที่ เกิดจากการพัฒนาดังกล่าว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ในชุมชนแต่ละท้องถิ่น จังหวัดที่ตั้งโรงเรียนในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ก็มีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ชุมชนของตนเองเช่นกัน ซึ่งมีอิทธิพลและย่อมส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนด้านค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเป็นอยู่ ทำให้พฤติกรรมของคนแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันในเรื่อง ความกระตือรือร้น ความคิดสร้างสรรค์ การใช้สติปัญญา ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความท้อถอย สภาพการณ์เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการบริหารงานในด้านต่าง ๆ (เตือนดา อวยสวัสดิ์, 2541, หน้า 62)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันสารเสพติด ของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

กองสรวัดร่นักเรยน กรมพลศีกษา (2536) ได้ศีกษาป้จยัที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรยนไทย และสำรวความคิด้เห็นของนักเรยนเกิยวกับการเลิกลงใช้สารเสพติด ผลการวิจัยพบว่า ครูเคร่งครัดเรื่งระเบียบวินัยมาก โรงเรียนเข้มงวดเรื่งการเรียนการสอนมาก มีกลุ่มนักเรยนในโรงเรียนใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ เช่น สุรา เบียร์ ยาบ้า สารระเหย กัญชา ฝิ่น และมอร์ฟีน เพื่อนนอกโรงเรียนใช้สารเสพติดคล้าย ๆ กัน แตกต่างกันที่ปริมาณในการใช้มากกว่า และมีการเสพเฮโรอินเพิ่มมากขึ้น ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวอยู่ในระดับดี มีการทะเลาะกันบ้าง มีนักเรียนเกิอบครั้งหนึ่งที่มีพ่อแม่หย่าร้างกันและมีพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ด้านที่เกิยวข้องกับตัวนักเรียน มีมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนด้งแต่อดีตจนถึงป้จจุบัน ด้านประสพการณ์การใช้สารเสพติดพบว่า เคยสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เบียร์มากที่สุด ประเภทของสารเสพติดที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเริ่มใช้เป็นครั้งแรก คือ เครื่องค้มแอลกอฮอล์ สารระเหย มอร์ฟีน และบุหรื ส่วนด้านสาเหตุของการใช้ยาเสพติด พบว่า อยาบทดลอง เพื่อบรรเทาอาการป่วยของร่างกาย และเกิด้จากที่เพื่อนชักชวน ด้านการใช้สารเสพติด พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิด้เห็นว่าสามารถเลิกลงและรักษาหายขาดได้ ถ้าได้รับการบำบัดรักษา กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อนักเรยนในการเลิกลงใช้สารเสพติด พบว่า มีนักเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งว่าบิด้มารดาเป็นกลุ่มนักเรยนที่มีอิทธิพลมากที่สุด

สำนังานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2536) ได้ทำการสำรวความรุ้ความเข้าใจ และเจตคติตอด้านยาเสพติด ของเยาวชนในสถานศีกษา เยาวชนนอกสถานศีกษา และประชากรวัยแรงงาน เพื่อศีกษาสัดส่วนตัวมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติตอด้านยาเสพติด วิธีการและช่องทางที่ไ้รับข่าวสารด้านการป้องกันยาเสพติด ตลอดจนป้จยัที่มีผลเกิยวข้องกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติตอด้านยาเสพติด ในกลุ่มนักเรยนในสถานศีกษา เยาวชนนอกสถานศีกษา และประชากรวัยแรงงาน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มนักเรยนที่เป็ยเยาวชนในสถานศีกษา ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศีกษา จำนวนกลุ่มนละ 2,280 คน จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ กลุ่มเยาวชนนอกสถานศีกษาและประชากรวัยแรงงาน จำนวนกลุ่มนละ 780 คน จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ รวมกลุ่มนักเรยนทั้งหมด 8,400 คน ผลการวิจัย พบว่า ทุกกลุ่มนักเรยนส่วนใหญ่มีความรุ้ความเข้าใจเกิยวกับยาเสพติดดี มีเจตคติตอด้านยาเสพติดมาก นอกจากนี้ ยังพบว่าลักษณะส่วนตัวบางประการของเพศชายและสภาพแวดล้อมบางอย่างนั้น มีความเกิยวข้องกับความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศหญิง แต่ในเพศหญิงจะมีเจตคติตอด้านยาเสพติดมากกว่าเพศชาย ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีความรุ้ความเข้าใจและเจตคติตอด้านยาเสพติดมาก และผู้ที่มีพื้นฐานการศีกษาสูงกว่าผู้ที่มีพื้นฐานการศีกษาดำ มีความรุ้ความเข้าใจและเจตคติตอด้านยาเสพติดมากกว่า

รัศมี วิศทเวทย์ (2537) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะเหย ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพการแพร่ระบาดของสารระเหย ความรู้ ทักษะคติเกี่ยวกับ ปัญหาระยะเหย ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านยาเสพติดและประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด และรูปแบบกิจกรรมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะเหยที่ปฏิบัติอยู่ รวมถึงปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะเหย ผลการวิจัย พบว่า สารระเหยได้มีการแพร่ระบาดในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เจ้าหน้าที่หน่วยงานด้านการป้องกันยาเสพติด มีความรู้ ในระดับสูง ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีการดำเนินการป้องกันยาเสพติด มีทัศนคติต่อด้านปัญหา สารระเหยอยู่ในระดับสูง ส่วนประชาชนในชุมชนแออัดที่ไม่มีการดำเนินการป้องกันยาเสพติด มีทัศนคติต่อด้านปัญหาระยะเหยในระดับกลาง เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาระยะเหยอยู่ในระดับต่ำ

ปวีณา ศรีบุญ (2538) ได้ศึกษาวิจัย สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียน มีการวางแผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน มีการนิเทศและประเมินผล การดำเนินงาน มีการให้คำปรึกษานักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้เรื่อง ยาเสพติด มีการสำรวจการใช้ยาเสพติดของนักเรียนซึ่งพบว่า มีการใช้บุหรี่มากที่สุด รองลงมาคือ สารระเหย แอมเฟตามีน สุรา กัญชา เฮโรอีน ตามลำดับ ด้านการขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การได้รับการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากศึกษานิเทศน์ การดูแล สถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด และประสบการณ์ของครูในเรื่องการป้องกันยาเสพติด มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ของโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

ปิณิดา พิตรสาร (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ภาคใต้ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีคณะกรรมการในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด มีการวางแผน การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติด แก่นักเรียน มีการนิเทศและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน และการสำรวจ การใช้ยาเสพติดของนักเรียน พบว่า นักเรียนใช้ยาเสพติดชนิดสารระเหยมากที่สุด รองลงมาคือ สุรา และกัญชา ตามลำดับ ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ในภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานป้องกัน

ยาเสพติด เรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ปัญหาการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียน การดูแลสถานที่ลับตาเอื้อต่อการเสพยาเสพติด การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้นักเรียนติด ยาเสพติด และการรับกรณีเหตุวิธีการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ส่วนผลการเปรียบเทียบ การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก พบว่า มีปัญหาด้านการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดที่แตกต่างกัน ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมี ปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา (2540) ได้ศึกษาวิจัย สภาพปัญหาการใช้สารเสพติด ในสถานศึกษา เพื่อสำรวจสาเหตุปัญหาสารเสพติด ที่กำลังแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาความประพฤตินักเรียน 4 จังหวัด ภาคเหนือ ได้แก่ พะเยา เชียงราย น่าน แพร่ จำนวน 129 คน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่นักเรียน ใช้สารเสพติดครั้งแรกเนื่องมาจากเพื่อนชักชวน อยากทดลอง ความตีกะนองสนุกสนาน เพื่อการ เข้าสังคม การมีปัญหาคอขวด เพื่อแก้เหงา ตามลำดับ นอกจากนี้ยังนักเรียนยังแสดงความคิดเห็น ว่ายาเสพติดไม่สามารถป้องกันได้ในสถานศึกษา เพราะ

1. ผู้จำหน่ายสารเสพติดมีประสบการณ์มาก ไม่สามารถจับได้
2. สงสารเพื่อนที่เสพยา ไม่กล้าบอกครู-อาจารย์ ไม่สามารถจับได้
3. รัฐบาลยังไม่สามารถปราบปรามได้

กรมสามัญศึกษา (2540) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์การสำรวจเพื่อการประเมินผล การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อจะต้องการทราบปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษา ทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ฝ่าย ปกครองและฝ่ายแนะแนว ทั่วประเทศ จำนวน 456 คน ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า ภาคกลางมีการ กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาชัดเจนมากกว่า ภาคอื่น ๆ ภาคเหนือมีการจัดองค์กรภายในเพื่อรับผิดชอบปัญหายาเสพติดชัดเจนมากกว่าภาคอื่น ๆ ทุกภาคมีการจัดทำแผนงานและโครงการป้องกันยาเสพติดเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง ไม่แตกต่าง ในภาคกลางมีการรายงานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กรมสามัญศึกษาทราบ อย่างสม่ำเสมอมากกว่าภาคอื่น ๆ

ภาวินี อยู่ประเสริฐ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติด ของ นักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาอัตราการใช้สารเสพติดของนักเรียน ปัจจัยคัดสรรที่ มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน และปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจำแนกกลุ่มนักเรียน ที่ใช้สารเสพติดและกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช้สารเสพติด โดยใช้แบบสอบถามและการสุ่มตรวจปัสสาวะ

ร่วมกับแบบสำรวจพฤติกรรมนักเรียน ตามความเห็นของครู-อาจารย์ในโรงเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,050 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้สารเสพติดประเภท สุรา มากที่สุด รองลงมาคือ บุหรี่ ส่วนกัญชา ยาบ้า และสารระเหย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้มากกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และจากการสำรวจความคิดเห็นของครู-อาจารย์ในโรงเรียน พบว่า มีนักเรียนใช้สารเสพติดจำนวน 175 คน ด้านพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัวและเพื่อน พบว่านักเรียนมีคนในครอบครัวใช้สารเสพติด จำนวน 601 ราย และมีเพื่อนใช้สารเสพติด จำนวน 261 ราย ด้านความสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้สารเสพติดของนักเรียน พบว่า สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว เพศ อายุ การพักอาศัย มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการใช้สารเสพติดของนักเรียนพบว่า การใช้สารเสพติดในกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้สารเสพติดของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัว ภาวะวิกฤติในชีวิต และรายได้ต่อวันของนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมในบริเวณบ้านพักอาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจำแนกกลุ่มนักเรียนที่ใช้สารเสพติด และกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช้สารเสพติด พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการจำแนกกลุ่ม คือ การใช้สารเสพติดของเพื่อน การใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัว การใช้เวลาว่างของนักเรียน ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง รายได้ของนักเรียน และความเชื่อเรื่องการใช้สารเสพติด

มาลัย บึงสว่าง (2540) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบวิเคราะห์เอกสาร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ที่เป็นหัวหน้างานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน และหัวหน้างานแนะแนว จำนวน 48 คน ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนพบว่า ด้านการวางแผนส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติด โดยบรรจุในแผนปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งโรงเรียนมีการกำหนดคณะกรรมการในการทำหน้าที่วางแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติด ด้านการจัดองค์การ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนระบุว่าการกำหนดให้ฝ่ายปกครองรับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน และสายงานฝ่ายปกครองส่วนใหญ่ระบุว่า ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดใช้วิธีการณรงค์เพื่อป้องกันการใช้สารเสพติด และการสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียน ด้านการใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ ส่วนใหญ่ระบุว่ามีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายของการป้องกันยาเสพติด โดยการแจ้งให้ทราบในที่ประชุมและการใช้หนังสือเวียน ด้าน

การสร้างทัศนคติในการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด เห็นว่า ควรจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีมนุษยสัมพันธ์ดีในการทำงานมากที่สุด ส่วนวิธีการสร้างความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าควรใช้วิธีการส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา รองลงมา คือ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ด้านการประสานงาน ซึ่งการประสานงานภายในส่วนใหญ่ใช้วิธีการประสานงานด้วยวาจา และมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ประสานงาน ตามลำดับ ส่วนการประสานงานภายนอก โรงเรียนประสานงานกับหน่วยงานอื่นคือ สถานีตำรวจ สำนักงานสาธารณสุข ในการขอความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาแนะนำและการสนับสนุนสื่อ ด้านการประเมินผล ซึ่งผู้รับผิดชอบการประเมินผลส่วนใหญ่ คือ หัวหน้างานด้านยาเสพติดของโรงเรียน รองลงมาคือ เลขานุการฝ่ายปกครอง ซึ่งมีการประเมินเรื่อง สถิติการใช้จ่ายยาเสพติดของนักเรียน และการประเมินการดำเนินงานตามโครงการ ส่วนระยะเวลาในการประเมินส่วนใหญ่เห็นว่า ควรประเมิน 3 เดือน / ครั้ง โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกต ส่วนด้านปัญหาการบริหารงานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน พบว่า ขาดการวางแผนที่จริงจังและชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือขอบข่ายของงานและผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน การติดตามพฤติกรรมนักเรียนมีน้อย การประสานงานระหว่างครูกับผู้ปกครองนักเรียนไม่เป็นผล

สาระ ขุนวิไชย (2542) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติด โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูใน 7 โรงเรียน ตามโครงการโรงเรียนสีขาว จำนวน 183 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านบริการสำรวจและติดตามข้อมูล ด้านการบริการให้คำปรึกษา ด้านการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยปัญหาการดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีปัญหามากกว่านอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ ควรมีการทำระเบียบสะสม การทำกรณีศึกษา การขอความร่วมมือ การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเหมาะสม การจัดอบรม การให้คำแนะนำ การจัดสื่อ คู่มือการสอน และการจัดกิจกรรม

วิสูตร เจริญวงษ์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบศูนย์ป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการในการจัดตั้งศูนย์ป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษาในอนาคต ที่จะเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกสังกัด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานป้องกันสารเสพติด ผู้บริหารสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิควิจัย

EFR (Ethnographic Futures Research) ผลการศึกษาสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบและแนวทางการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาได้ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่จะต้องร่วมมือกันดำเนินการป้องกันและแก้ไข เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันชุมชนและสังคม
2. การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ต้องให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องโทษและพิษภัยต่าง ๆ ของสารเสพติด สถานศึกษาต้องปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับปัจจุบัน มีสื่อการสอนหรือจัดกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติและศึกษาดูงานโดยตรง ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนเข้าร่วมในการเรียนการสอน
3. การส่งเสริมกิจกรรมและโครงการในการป้องกันสารเสพติด เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด โดยการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตในการป้องกัน และการจัดกิจกรรมนิทรรศการรณรงค์โทษพิษภัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
4. การบริหารศูนย์ป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา จะต้องมียุติงานซึ่งจะต้องประกอบด้วยคณะครู-อาจารย์ ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน จะต้องมีบุคลากรที่รับผิดชอบในการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติดและการแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียน โดยการจำแนกพฤติกรรมนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม เพื่อจัดกิจกรรมและการให้ความรู้ต่าง ๆ มีการประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในการหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ผลของการศึกษาสามารถสรุปรูปแบบศูนย์ป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษาในอนาคตได้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ศูนย์การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องศึกษาข้อมูล ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน จัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และมีทักษะชีวิตในการหลีกเลี่ยงสารเสพติด

รูปแบบที่ 2 ศูนย์ประสานงานสถานศึกษากับชุมชน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยชุมชนและสังคมรอบ ๆ สถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการป้องกัน โดยมีผู้แทนจากคณะกรรมการชุมชน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน องค์กรต่าง ๆ จัดกิจกรรมหรือโครงการป้องกันสารเสพติดในชุมชน และหามาตรการบำบัดรักษาผู้ติดสารเสพติดในชุมชนนั้น ซึ่งเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาได้ดีที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

พอลสัน (Paulson, 1971, pp. 5455-5456) ได้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา มหาวิทยาลัยในกรุงนิวยอร์ก ที่ใช้สารเสพติดกับนักศึกษาที่ไม่ใช้สารเสพติด สารเสพติดที่ได้ศึกษา

คือ กัญชา เฮโรอีน แอลเอสดี แอมเฟตามีน และยาที่ทำให้เกิดประสาทหลอน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ใช้สารเสพติดกับนักศึกษาที่ไม่ใช้สารเสพติด เกี่ยวข้องกับบรรยากาศภายในครอบครัวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ นักเรียนที่ติดสารเสพติดสัมพันธ์ภาพในครอบครัวเหินห่างกัน ขาดความสัมพันธ์ที่ดี ความรักความอบอุ่นน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ใช้สารเสพติด

แคนเดล (Kandel, 1974, pp. 107-135) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของบุคคลต่างวัยและบุคคลวัยเดียวกัน ต่อการใช้กัญชาของวัยรุ่น โดยใช้แบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่น บิดามารดา และเพื่อนสนิทของวัยรุ่น เกี่ยวกับการใช้สารเสพติด ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นมีการใช้สารเสพติดที่ผิดกฎหมายในอัตราสูง ปรากฏในสถานการณ์ที่บิดามารดาและเพื่อนของวัยรุ่นนั้นใช้สารเสพติด สำหรับอิทธิพลของครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสูบกัญชาของวัยรุ่น พบว่า พฤติกรรมการใช้ยาบำบัดทางจิตของบิดามารดา มี 3 ชนิด คือ ยากล่อมประสาท บาร์บิทูเรต และยากระตุ้นประสาท ตลอดจนการดื่มสุราของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับการสูบกัญชาของวัยรุ่น ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กันน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับอิทธิพลของเพื่อน

ฮัมฟรีย์ (Humphrey, 1976) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการเข้าร่วมกิจกรรมนอกโรงเรียน ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดโปรแกรม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมนอกโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็ก จากครูและผู้ปกครอง ซึ่งผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมที่นิยม ได้แก่ กิจกรรมสังคม การท่องเที่ยว ศิลปะ การอ่าน ทำการบ้าน การร้องเพลง การฝีมือ และงานอดิเรกอื่น ๆ ผู้ปกครองมีความเห็นว่า เด็กของตนมีความสนใจในกิจกรรมนอกโรงเรียนมาก เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะใช้เวลาค่อนข้างมากในการเข้าร่วมกิจกรรมนอกโรงเรียน เช่น กิจกรรมการอ่านหนังสือ ศิลปะ สังคม ส่วนเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักจะใช้เวลาว่างดูโทรทัศน์ และร้องเพลง

สโตเคเลย์ (Stokely, 1978 อ้างถึงใน ปึงฉิมฯ พิศรสาธ, 2539, หน้า 27) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินผลการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน สำหรับการป้องกันยาเสพติดขั้นแรก ดำเนินการร่วมกันโดยโรงเรียนและชุมชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยใช้แบบสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ โดยประเมินผลจากผลที่ได้รับและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ที่บรรลุผลสำเร็จสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียน และผลงานแนะแนวของครูที่ประจำโรงเรียน ส่วนวัตถุประสงค์ที่จะต้องได้รับการพัฒนา คือ การประชาสัมพันธ์ของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการวางแผนของนักเรียน

ไفنสไตน์ (Feinstein, 1978, p. 5935-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้สารเสพติดของ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยฮิลลินอยส์ พบว่า การใช้สารเสพติดของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง มีความ

สัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับการใช้สารเสพติดของผู้ปกครอง กล่าวคือ ผู้ปกครองของนักศึกษาที่ใช้สารเสพติดชนิดใด นักศึกษาก็มีแนวโน้มที่จะใช้สารเสพติดชนิดนั้นด้วย

บราวน์ (Brown, 1979 อ้างถึงใน ชาญ ชุ่มบุญชู, 2526, หน้า 26) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อยาเสพติด และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในรัฐเท็กซัส โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติที่ดีต่อยาเสพติดมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติไปในทางลบต่อยาเสพติดประเภท เฮโรอีน แอล.เอส.ดี. มากกว่าบุหรี่ และกัญชา

แคพเพน และมาร์ติน (Kaplan & Martin, 1984, pp. 270-289) ได้ประมวลผลการวิจัยของ แคนเดล (Kandel, 1974) พบว่ามีลักษณะหลายประการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับวัยรุ่น ซึ่งเป็นตัวทำนายได้ว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นหันไปเสพยาเสพติด ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง คือ พ่อแม่และลูกขาดความใกล้ชิดกัน พ่อแม่ขาดความใกล้ชิดกับลูกจะทำนายได้ว่า ลูกอาจติดสารเสพติดชนิดอื่นอีกนอกจากกัญชา ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวโดยมีความรักความอบอุ่น การทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมเป็นภูมิคุ้มกันสารเสพติดได้ทางหนึ่ง

จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า สารเสพติดที่มีการแพร่ระบาดสู่เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในสถานศึกษา ทั้ง ๆ ที่สถานศึกษาต่าง ๆ ได้มีการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาสารเสพติดดังกล่าวยังไม่หมดไป และยังมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการแพร่ระบาดมากยิ่งขึ้นอีกด้วย สาเหตุของการแพร่ระบาดอาจมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น สถาบันครอบครัวอ่อนแอ ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีเวลาให้เด็กและขาดความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับบุตรหลานตนเอง และการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดที่ปฏิบัติอยู่ไม่ได้ผล ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้สารเสพติดยังแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินงานป้องกันสารเสพติด ของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก เพราะว่าเด็กและเยาวชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในสถานศึกษาที่อยู่ในวัยเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด ซึ่งผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษาต่อไป